

2015-10-15

Näringsdepartementet

Remiss av Näringsdepartementet om generella krav på utrymme för lagring av gödsel från djurhållning på jordbruksföretag eller annan djurhållande verksamhet

Näringsdepartementet har beretts möjlighet att framföra synpunkter på rubricerad remiss och svaret nedan är ett gemensamt svar för LRF, LRF Mjolk, LRF Kött¹, LRF Häst², Svensk Fågel, Växa och Hästnäringens Miljökommitté³. Samråd har också skett med Svensk Galopp.

Vi vill gemensamt framföra följande:

1. Vi förvånas över att Regeringen under år 2012 på ett engagerat sätt motverkar tillkomsten av nya nitratkänsliga områden i Sverige för att år 2015 helt på eget initiativ föreslå att införa den dyraste av alla regler – byggnation av ny gödsellagring.
2. I sitt förslag till åtgärdsprogram har Vattenmyndigheterna inte ansett att förbättrad lagringskapacitet och skärpta spridningsregler är en kostnadseffektiv vattenvårdande åtgärd för att nå god ekologisk status. Inga andra signaler har heller kommit från kommuner eller Länsstyrelser om att det skulle vara ett stort problem att gödsel sprids vid fel tillfälle.
3. Vi saknar den beräkning som Jordbruksverket normalt utför vid alla regeländringar på växtnäringsområdet om hur många ton kväve och fosfor som läckaget minskar med. Miljönyttan är inte kvantifierad vilket är en stor brist.
4. Vi saknar även en proportionalitetsbedömning av miljönyttan i förhållande till kostnaden för åtgärden. Vår bedömning är att kostnaden skulle bli orimligt stor.
5. Vi saknar en bedömning av förslaget effekt på företagens ekonomiska uthållighet och på den biologiska mångfalden.

---

¹ LRF Kött består av organisationerna LRF, Svenska Fåravelsförbundet, Sveriges Nötköttproducenter, Sveriges Grisföretagare och Sveriges Djurbönder.

² LRF Häst består av organisationerna LRF, Svenska Ridsportförbundet, Svensk Travsport, Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Travhästen, Svenska Islandshästförbundet, Brukshästorganisationernas Samarbetskommitté, Svenska Hästavelsförbundet, Ridskolornas Riksorganisation, Western Riders Association of Sweden samt Hästnäringens Nationella Stiftelse som stödjande part.

³ Hästnäringens Miljökommitté består av organisationerna Hästnäringens Nationella Stiftelse, LRF, Svenska Hästavelsförbundet, Svensk Travsport och Svenska Ridsportförbundet.

Fråga 1 och 2: Bör samma krav på utrymme för lagring av gödsel på djurhållande jordbruksföretag gälla inom de utpekade nitratkänsliga områdena? och Bör kraven på utrymme för lagring av gödsel vara likalydande oberoende av om jordbruksföretaget med motsvarande djurhållning är beläget utanför eller innanför de nitratkänsliga områdena?

Sprids stallgödsel vid fel tillfälle?

Vi delar inte Näringsdepartementets uppfattning om att lantbrukare sprider stallgödsel vid fel tillfälle eller att en eventuellt felaktig spridning skulle minska om lagringskapaciteten vore större. Vi får inga signaler från varken kommuner, som är de som gör den dagliga miljötillsynen, eller från Länsstyrelser att det skulle vara ett problem att stallgödsel sprids vid fel tidpunkt. Inte heller Vattenmyndigheterna föreslår skärpta regler för när gödsel sprids eller skärpta krav på lagringsutrymme. Detta trots att Vattenmyndigheternas åtgärdsöversyn är tämligen omfattande.

Om höst- och vinterspridningsreglerna skulle behöva ändras i framtiden, på svenskt initiativ eller för att kommissionen påpekar det, så bör staten ge lantbrukarna en chans att lösa det på ett kostnadseffektivare sätt än att omedelbart bygga gödselbehållare. Det finns många tomma behållare i landet och det finns därför ofta möjlighet att samarbeta med grannar. Som exempel kan nämnas att LRF i Halland redan har ett pågående arbete med att hjälpa lantbrukare komma i kontakt med varandra i just denna fråga.

Framtida nitratkänsliga områden och ändringar i aktionsprogrammet

Kommissionen har under året dragit tillbaka sin frågeställning om att sydsvenska höglandet skulle utpekas som nitratkänsligt område. Därför har vi svårt att förstå resonemanget att ett eget svenskt initiativ om att öka lagringskapaciteten, som visserligen skulle ge längre övergångstid, är nödvändigt för att förekomma en eventuell framtida utvidgning av de nitratkänsliga områdena. Det är dessutom högst osannolikt att stora delar av Norrland som omfattas av förslaget i remissen, skulle bli föremål för en utökning av det nitratkänsliga området. Inte minst med tanke på avgörandet i EU-domstolen i Avloppsdirektivet vad avser nödvändigheten av kväverening i Norrländska kommunala reningsverk. Generellt minskar både kväve- och fosforläckaget från svenskt lantbruk och dessvärre minskar antalet gårdar och

båda dessa faktorer gör föreslagen reglering onödig då det redan finns bevis på att pågående arbete ger resultat.

Inte heller ett framtida byte av indelningen i de nitratkänsliga områdena från dagens församlingar till avrinningsområden tycker vi är ett skäl att skärpa lagringsreglerna överallt. En indelning i avrinningsområden kan inte förutsättas ge större areal av nitratkänsligt område då SMHI:s indelning i delavrinningsområden kan användas och dessa är ganska små.

Vi anser även att det är mycket märkligt att i förväg anse sig ”besegrad” av Kommissionen i en fråga där regeringen tidigare varit mycket engagerad.

Jordbruksverkets yttrande och bristande konsekvensanalys

I vanliga fall är det Jordbruksverket som gör regeländringar på gödselområdet. Jordbruksverket gör alltid en beräkning av hur många ton kväve och fosfor som går att vinna på en viss regeländring för att kunna ställa detta i relation till kostnaden för åtgärden, vilket Näringsdepartementet inte gjort. Att kvantifiera miljönyttan i ton är viktigt för att relatera till internationella åtaganden som BSAP men också till vattendirektivets åtgärdsprogram. Att bortse från att kvantifiera miljönyttan av en åtgärd som motiveras av miljöskäl är oacceptabelt, särskilt då åtgärden för många lantbrukare kan bli oerhört kostsam.

Därför förvånas vi över att Jordbruksverket frångått sin annars goda metod och tillstyrker departementets förslag med tillägget att ”*det finns en risk att kostnaden kan bli orimligt stor i förhållande till miljövinsten*”. Det är inte acceptabelt att införa regler som kostar hundratals miljoner kronor när miljönyttan inte är kvantifierad. Det ska också tilläggas att kostnaden för detta blir ett tillägg till de åtgärdsförslag som Vattenmyndigheterna lagt fram.

Vi förvånas även över den bristfälliga analysen av alternativa lösningar. Som konstaterats ovan är det inte alls säkert att det blir en framtida utvidgning av de nitratkänsliga områdena i Sverige och det finns mer kostnadseffektiva åtgärder att minska växtnäringsläckaget från svenskt jordbruk.

Påverkan på konkurrensförhållanden

Förslaget är även bristfälligt i den del som handlar om åtgärdens påverkan på konkurrensförhållanden. Här borde Näringsdepartementet fört ett resonemang om att investeringar i denna omfattning för företag av denna storlek riskerar att framkalla ett avslut av djurhållning. Det gäller särskilt för många mindre animalieproducenter som redan idag lider av bristande lönsamhet.

Mjölkssektorn i Sverige går just nu igenom den värsta krisen på länge. Krisen omfattar hela mjölkbranschen, och inte enbart större nyinvesterade företag som Näringsdepartementet framhåller. Statistik från LRF Mjolk visar att antalet mjölkföretag utanför nitratkänsligt område i storleksintervallet 10 - 100 djurenheter är drygt 1 200 stycken. Det är cirka 28 % av Sveriges mjölkföretag. Näringsdepartementet menar att 13 % av mjölkföretagen i Sverige inte har en lagringskapacitet som motsvarar 8 månader. Dessa siffror kommer från SCB:s gödselmedelsundersökning som gäller hela landet och inte bara utanför nitratkänsligt område, varför risken är stor att andelen mjölkföretag som skulle behöva utöka sin lagringskapacitet utanför nitratkänsliga områden är större än 13 %. I det fall vi ändå utgår ifrån 13 % av alla mjölkföretag innebär det att 550 mindre mjölkproducenter skulle behöva bygga ny lagring för sin gödsel. Med en genomsnittlig kostnad på 300 000 innebär detta cirka 165 miljoner kronor i kostnad för en redan oerhört pressad bransch.

Antalet nötköttsföretag utanför nitratkänsligt område är 1 286 stycken vilket utgör 9 % av Sveriges nötköttsföretag. Att gjuta en fastgödselplatta för exempelvis 40 dikor inklusive kvigor för rekrytering 20*20 m2 kostar enligt uppgift 1400 kr/m2 vilket blir 560 000 kr per företag. Med 1 286 företag ger det en total kostnad på 720 miljoner kronor.

Varför påskynda strukturrationaliseringen?

De gårdar som i huvudsak träffas av skärpta regler utanför dagens nitratkänsliga områden är mindre gårdar i skogs- och mellanbygder. Så sent som 2012 motverkade regeringen att sydsvenska höglandet skulle utpekas som nitratkänsligt. Regeringen skrev till kommissionen att ...*”jordbruksföretag skulle drabbas av omfattande ekonomiska kostnader särskilt beroende på krav på utbyggnad av lagringskapacitet för stallgödsel”* och fortsätter *”ett sådant krav skulle ytterligare påskynda den pågående strukturrationaliseringen och det stora flertalet av brukarna torde upphöra med djurhållning och i många fall jordbruksdrift”* och fortsätter *”En påskyndad nedläggning av företag med främst nötkreatur skulle också påverka arealerna betesmarker på ett mycket negativt sätt och därmed den biologiska mångfalden... ”*.

Vi instämmer helt i den bedömning som gjordes 2012 och tycker att det är mycket motstridigt att nu tre år senare helt på eget svenskt initiativ föreslå just utbyggnad av gödsellagringskapacitet. Sedan Regeringen skrev detta har ytterligare hundratals gårdar lagts ner. I skogs- och mellanbygder innebär en förtida nedlagd gård att skadan på den biologiska mångfalden överstiger nyttan

av att gödsel skulle ha spritts vid en annan tidpunkt pga en större behållare. Det tror vi att många svenska konsumenter skulle hålla med oss om.

Fråga 3: Bör det införas generella krav på utrymmen för lagring av den gödsel som producerad i en djurhållande verksamhet som inte är ett jordbruksföretag?

Nej, vi anser att det inte finns anledning att införa generella krav på utrymmen för lagring av gödsel som är producerad i djurhållande verksamhet som inte är ett jordbruksföretag.

Vårt ställningstagande är att det inte ska införas några av de nu föreslagna regelskärpningarna. Motiveringen är att omfattningen av övrig djurhållning torde vara begränsad och därmed torde även miljövinsterna med föreslagna regleringar vara mycket begränsade eller obefintliga, vilket inte motiverar införande av en mycket kostnadskrävande reglering. Se nedan angående spridningsregler samt att kraven istället bör handla om att man kan visa en tillfredställande hantering och omhändertagande.

Fråga 4: Bör ett generellt krav på utrymmen för lagring av gödsel enbart gälla vid hästhållning som inte sker på jordbruksföretag?

Nej, vi anser att det inte finns anledning att införa generella krav på utrymmen för lagring av gödsel enbart för hästhållning som inte sker på jordbruksföretag.

Hästnäringen omfattas redan av Miljöbalkens allmänna hänsynsregler, både för spridningsareal och för dokumentationskrav, vid djurinnehav av fler än 2 djurenheter. I dagsläget är det dock otydligt för djurhållare med häst vilka regler man omfattas av eftersom detta hanteras olika i olika delar av landet, vilket naturligtvis inte är önskvärt. Otydligheten motiverar dock inte föreslagna skärpningar på området. Mot bakgrund av Jordbruksverkets rapport som konstaterar att något fler än 90 % av hästhållarna har lagringsutrymme för gödsel, kan det även konstateras att detta måste anses vara en onödig reglering. Med stöd av resonemanget nedan skulle det även vara rimligt att istället ta bort de krav som finns på gödsellagringskapacitet på små gårdar och enbart ersätta dessa med ett dokumentationskrav för hur man avser att ta hand om gödseln.

Spridningstidpunkten sägs i förslaget vara det man huvudsakligen vill komma åt genom en reglering. Detta regelförslag medför inte önskvärd effekt, då ett stort antal av landets hästhållare inte själva sprider sin gödsel. Vanligt förekommande är att gödseln istället hämtas och sprids av närliggande lantbruksföretag alternativt lagras en kortare tidsperiod i exempelvis container som hämtas för omhändertagande av gödseln via avtal med en extern entreprenör. Detta innebär att den föreslagna regeländringen inte är ett relevant sätt att reglera möjligheterna till spridning vid rätt tidpunkt.

Djurhållare med häst är dessutom ofta små företag eller mindre hästhållare där gödseln finns i form av fastgödsel, med ett stort antal alternativ att hantera gödseln som hindrar läckage vid lagring.

Fråga 5: Bör ett generellt krav på utrymme av den gödsel som produceras i en hästhållande verksamhet uttryckas som en i bestämmelsen angiven tidsperiod?

Nej, vi anser att det inte finns anledning att införa generella krav på utrymmen för lagring av gödsel från hästverksamhet under en bestämd angiven tidsperiod.

Att införa ett regelverk för hästverksamheter som oftast inte sprider gödseln själva, skulle förutom att inte uppnå den effekt som regeländringen eftersträvar, dessutom tillföra en ökad regelbörda och krav på investeringar hos den enskilde hästföretagaren/hästhållaren, helt i onödan. Krav på lagringstid hos dessa djurhållare medför inte en optimerad spridning, eller förutsättningar för detta, snarare skulle ett införande av krav för en tidsspecifik lagringskapacitet på gården innebära förödande ekonomiska konsekvenser.

Många mindre gårdar, oavsett djurhållning, kan sakna lagringskapacitet för en angiven tidsperiod, men ändå klara av att ta hand om gödseln på ett korrekt sätt. Det viktiga är att kunna redogöra för hur gödseln på ett regelrätt sätt lagras och tas omhand via exempelvis avtal. Att via ett avtal betala för verksamhetens gödselhantering är idag mycket vanligt förekommande. I praktiken innebär det att en eller flera containers hyrs in som regelbundet hämtas och töms av en entreprenör som omhändertar gödseln.

Med vänliga hälsningar

Lantbrukarnas Riksförbund

Isabel Moretti

Enhetschef

Markus Hoffmann

Handläggare